

Bir tevhid dersi:İhlâs Sûresi

İs rumuzlu okuyucumuz: “İhlâs Sûresi hakkında bilgi verir misiniz? Yirmi Sekizinci Lem’a’da yapılan İhlâs Sûresinin üçüncü âyetinin tefsîrini îzah eder misiniz?”

İHLÂS SÛRESİ TEVHİDİ DERS VERİYOR

Kur’ân-ı Kerîm’in 112. Sûresi olan İhlâs Sûresi, Allah’ın birliğini, eşi ve benzeri olmadığını ve hiçbir şeye benzemediğini konu alır, tevhîdi en hâlis biçimde ilân eder ve vahdâniyeti en güzel sûrette beyan eder. Sûrenin meâli şöyledir: “De ki: O Allah birdir. Allah Samedir. O, doğurmamış ve doğurulmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur.”¹

Peygamber Efendimiz (asm), İhlâs Sûresinin Kur’ân’ın üçte birine denk olduğunu müjdelemiştir. Ebû Saîd el-Hudrî (ra) bildirmiştir ki: Resûlullah Efendimiz (asm): “Hayatım kudret elinde bulunan Allah’a yemin ederim ki, İhlâs Sûresini okumak Kur’ân’ın üçte birine denktir.” buyurdu.²

Bir gün Resûlullah Efendimiz (asm):

“Ashâbım! Kur’ân’ın üçte birisini bir gecede okumak size güçlük verir mi?” buyurdu.

Bu teklif ashâba güç gelmişti.

“Yâ Resûlallah! Bizim hangimizin buna gücü yetişir?” dediler.

Peygamber Efendimiz (asm):

“Allahü’l-Vâhidü’s-Samed Sûresi Kur’ân’ın üçte biridir.” buyurdu.³

BİR ÇEKİRDEK MİSÂLİ

Bu hadîslerin tefsîrini yapan Bedîüzzaman, Kur’ân’ın her bir harfinin bir çekirdek hükmünde bir hasene olduğunu; İhlâs Sûresinin Besmele ile berâber altmış dokuz harfinin her birisinin ise katlamalı sevabıyla birlikte bin beş yüz sevap değerinde bulunduğundan, Kur’ân-ı Hakîm’in üç yüz bin altı yüz yirmi harfinin üçte birisine denk bir sevap kazandırdığını kaydeder.

Üstad Saîd Nursî Hazretleri bu sırrı şöyle açıklar: İçine bin tane mısır ekilmiş bir tarla farz ediyoruz. Hasat zamanında, sümbül başına yüzer mısır tanesi veren yedi sümbüllü bir mısır bitkisi, neticede yedi yüz mısır tanesini ürün olarak vermiş olmaktadır. Oysa kökte tek bir çekirdek bulunmaktaydı. İşte bir tek mısırın, yedi yüz

mısırı netice verdiğini gördükten sonra; kökteki tek çekirdek için, tüm tarlaya atılan mısır çekirdeklerinin üçte birine denk bir berekete sahip olduğu rahatlıkla söylenebilmektedir. Demek, İhlâs Sûresindeki sevap ve feyiz bereketini müjdeleyen hadis-i şerif -hâşâ- hiç mübalağa içermediği gibi, gayet makul, gayet mânâlı ve gâyet hakikatli bir esasa işâret buyurmuş bulunmaktadır.⁴

İHLÂS SÛRESİNİN NÜZÛL SEBEBİ

Bu sûrenin iniş sebebi şudur: Bilindiği gibi, Hazret-i İsâ'nın (as) tevhid dinini bozan Hristiyanlar, Hazret-i İsâ'ya (as) Ulûhiyet izâfe etmişlerdi. Rivâyete göre bu sure, bir grup Hristiyan'ın, Yahûdî'nin ve şirk ehlinin gelerek Resûlullah Efendimiz'e (asm): "Rabb'ini bize tarif et; hangi şeydendir? Cevheri nedir? Mâhiyeti nasıldır? Mahlûkâtı O yarattı; Peki O'nu kim yarattı?" gibi, Ulûhiyet sıfatları hakkında muhtelif sorular sormaları üzerine, onlara bir cevap olarak nazil olmuştur. Resûlullah Efendimiz (asm), onlara: "Rabb'im eşyanın Hâlık'ıdır." buyurdu. Bunun üzerine: "Kul Hüve'llahü Ehad" (De ki: O Allah birdir) Sûresi indi. Onlar: "O bir, sen de birsin!" dediler. Peygamber Efendimiz (asm): "O hiçbir şeye benzemez" buyurdu. Onlar: "Bize sıfatını artır" dediler. Peygamber Efendimiz (asm): "Allahü's-Samed" (Allah Samed'dir) buyurdu. Onlar: "Samed nedir?" dediler. Peygamber Efendimiz (asm): "Hiçbir şeye muhtaç olmayan, her yaratığın Kendisine muhtaç olduğu Zat" buyurdu. Onlar: "Artır" dediler. Allah Resûlü (asm): "Lem yelid ve lem yûled" (Yani, Meryem gibi doğurmuş olmadığı gibi, İsâ (asm) gibi doğurulmuş da değil) buyurdu.⁵

DOĞANLAR VE DOĞURULANLAR MABUT OLAMAZLAR

Bedüzzaman Hazretleri, bu sûrede geçen "O doğurmamıştır ve doğrulmamıştır" âyetinin gâyet açık bir üslupta gelişinin mânâsının, Hristiyanlığın teslis inancına bir reddiye olarak, "Doğuran ve doğurulmuş olanların" İlâh olamayacağını beyan etmek, Hazret-i İsâ'ya (as), Hazret-i Üzeyir'e (as), Melâikeye, Yıldızlara ve hak olmayan mabudlara ibâdet etmekten sakındırmak ve Cenab-ı Hakk'ın "Ezelî ve Ebedî" olduğunu zihinlere nakşetmek olduğunu kaydeder. Yine Bedüzzaman'a göre, manası gayet açık olan, "Ben onlardan bir rızık istemiyorum. Beni doyurmalarını da istemiyorum."⁶ âyeti de "Rızka muhtaç olan ve yedirilen mahlûkât mabudiyyete lâayk değildirler." mânâsındadır.⁷

Doğan, doğurulan, yiyen, yedirilen, rızka muhtaç olan ve ihtiyaçlara mahkûm olan nice âciz varlıkların "mâbut" haline getirilmesi, ilâhlaştırılması ve putlaştırılması üzerine, insan dimağına inen bir Allah kelâmı olan Kur'ân'ın, Allah'ın sıfatlarından bahsederken, insanların anlayacağı biçimde, Allah'ın doğurmadığını, doğurulmadığını, rızka muhtaç olmadığını, yemeye mahkûm bulunmadığını nazara vermesi, "vecîz ve anlaşılır" üslubuna yakıştığı gibi, insanların zihinlerine tenezzül

açısından da bir rahmet tecellîsi mâhiyetindedir.

Dipnotlar:

- 1- İhlâs Sûresi, 112/1-4;
- 2- Buhârî, Fedâilü'l-Kur'ân,1770;
- 3- A.g.e., 1771;
- 4- Sözlər, s. 312;
- 5- H.D. Kur'ân Dili, 9/6272;
- 6- Zâriyât Sûresi, 51/57;
- 7- Lem'alar, s. 364